

İşgalden önce Filistin Tarihinin Kavşak Noktaları

Prof Dr. Ahmet AĞIRAKÇA

Tevhid inancının önderleri olan Peygamberlerin en yoğun olarak Allah'ın dinini insanlara tebliğ ettikleri kutsal bir mekan olan Kudüs tarih boyunca birçok din, devlet ve milletin ilgi odağı haline gelmiştir. Kudüsün kutsallığı tarih boyunca peygamberlerle muhatap olan bütün milletler tarafından kabul edilen bir kutsiyettir. Gerek Tevrat'ta gerekse Kur'an-ı Kerimde ve İslam Tarihi kaynaklarımızda esenlik ve barış şehri anlamında da Medinetu's-selam diye isimlendirildiği gibi el-Ardü'l-mukaddese, Mescid-i Aksa için "Kudüs'teki el-Beytül-Mukaddes" ifadeleri kullanılmaktadır. Kur'an-ı Kerimde ise bu kutsal mabed için etrafı mübarek kılınmış mescid diye isimlendirilerek el-Mescidu'l-Aksa adı verilmiştir. Bu kutsal şehir muhtemelen M. Ö. 4000 yıllarında kurulmuştur. M.Ö. ikinci bin yılında Hiksosların burada hüküm sürdüğü elde edilen tarihi verilerden anlaşılmaktadır. Tarihi bilgilere göre yaklaşık M. Ö. 1900 yılında Hz. İbrahim (a.s.) Kudüs'ü ziyaret etmiştir.

Onbeşinci yüzyılda Hûrîlerin burada yaşadıkları ve Kudüs'ün bu dönemde Mısır Firavunlarının egemenliği altında olduğu kabul edilir. Mısırdan buraya gelmeye çalışan İsrailoğulları ise Tih Çölünde kırk yıl kaldıktan sonra Kudüs kralını mağlup etmiş ancak şehre girememişlerdi. M. Ö. onbirinci yüzyılda Davud (a.s.) şehrin hakimleri olan Yebusilerle yaptığı savaş ve mücadelelerden sonra şehri ele geçirdiği Tevrat'ta belirtilir (Samuel, 5/6). Hz. Davud şehrin bir bölümüne hakim olup ele geçirdiği kaleye Davud şehri adını vermiş ve burayı kendi devleti için başkent yapmıştı. Onun döneminde Mescidi Aksa inşa edilmeye başlandı fakat bitirilmeden Hz. Davud vefat edince oğlu Hz. Süleyman Mescidin inşasını tamamlamış ve Kudüs'ün çevresinde bir sur yapmıştır.

Daha sonraları İsrail Krallığı şehre hakim iken M. Ö. 586'da Babil hükümdarı Nebukadnezzar/Buhtunnassır tarafından Kudüs'e girerek şehri yağmalamış hazinelerini alıp götürmüş ve burayı ve kralı hakimiyeti altına almıştı. Fakat bir müddet sonra Kudüs kralının toparlanıp isyan çıkarması üzerine tekrar Kudüs'e saldıran Buhtunnassır bu sefer mabedin tüm eşyasını alıp, Kudüs 'ü yıkarak yerle bir etti. Bunun ardında M. Ö. 332 yılında şehri Makedonya kralı Büyük İskender ele geçirdi. İskender'den sonra şehir defalarca büyük savaşlar geçirmişti. Bu dönemden sonra Mısırlıların bölgeye hâkim olduklarını ve şehri ele geçirdikleri bilinmektedir. Selekoslar zamanında şehir bir müddet sükunet içinde yaşamıştı. Helen hâkimiyetinin ardından M.Ö.64 yılında da Roma imparatorluğunun hakimiyetine geçti. Pompeos şehre egemen olmuş ve surların bir kısmını işgal sırasında yıkmıştı. M.Ö. Persler şehri ele geçirmiş Büyük Herod zamanında şehir surları onarılmıştı. Bu sıralarda Kudüs'te Zekeriyya (a.s.) yaşıyordu. Onun yaşlılık döneminde dünyaya gelen oğlu Yahya (a.s.) da peygamber olarak görevlendirildi. Zekeriyya (a.s.)'ın baldızının kızı olan Hz. Meryem'in Oğlu Hz. İsa (a.s.) da Kudüs yakınlarındaki Beytül-lahım'da dünyaya gelmiştir. M.S.70 yılında Romalı kumandan Titus şehri kuşatmış ve ele geçirmişti. Bu işgal sırasından mabed tamamen yanmış surların büyük bir kısmı yerle bir olmuştu.

Daha sonra Kudüs bu bölge ile birlikte Roma ve Bizans devletinin hâkimiyetinde asırlarca kaldı. Bizans İmparatoru Kostantinos'un dine yeni bir şekil verilmesi şartıyla Hristiyanlığı kabul etmesi üzerine Kudüs'te Hristiyanlık Tarihinde yeni bir dönem başladı. Hatta Yahudiler bir müddet şehre sokulmamıştı. 335'li yıllardan 600'lü yıllara kadar Kudüs bir Hristiyan şehri olarak hayatını sürdürdü.

İslam'ın İlk günlerinde Miladi 614 tarihinde Kudüs Persler (İranlılar) tarafından ele geçirildi ve kutsal haç Kudüs'ten alınıp Ktezifon/Medayin'e götürüldü. Fakat Kur'an-ı Kerim'in de haber vermesiyle (Rum Suresi, 30/1) bu Pers işgali uzun sürmedi. Bizans İmparatorluğunun yeniden toparlanmasıyla 629 yılında Bizanslılar İmparator Herakleios zamanında şehri Perslerden geri alarak kutsal haçı yerine yerleştirdiler.

İslamî Dönem: Müslümanlara Suriye ve Filistin kapılarını açan Ecnâdeyn (13/634) zaferinin ardından Bizans'a ait birçok şehir fethedilmiş, Suriye Yermük (15/636) zaferiyle Bizans'ın elinden alınmış ve sıra Filistin'in bütünüyle fethine gelmişti. Hıristiyanların bu bölgedeki kutsal merkezi Kudüs'ü kuşatan İslâm orduları başkumandanı Ebû Ubeyde İbnu'l-Cerrah'tan aman dileyen ve Müslümanların Suriye şehirleriyle yaptıkları anlaşmalara benzer bir anlaşmanın kendileriyle de yapılmasını teklif eden Kudüs halkı şehri bizzat halifeye teslim etmek istediğini bildirdi. Hz. Ömer, Ebû Ubeyde'nin daveti üzerine Câbiye'den Kudüs'e gelerek şehri Patrik Sophronios'tan teslim aldı ve Kudüs halkıyla anlaşma imzaladı. Hz. Ömer (r.a.), Kudüs'ün anahtarlarını aldığı anda burada yaşayan ve Müslüman olmayan kimselere tam bir din hürriyeti ve güven içinde yaşayacaklarına dair yazılı eman verdi. Bu tarihten sonra Kudüs, haçlı işgaline kadar İslam devletlerinin hâkimiyetinde hilafete bağlı olarak yaşadı.

Bu teslim sırasında şehrin sakinlerine özel emânnâme verildi ve anlaşma imzalandı. Hicrî 17 M.638 yılında yapılan bu anlaşma ile Kudüs halkına belli oranda olan bir vergi mahiyetindeki cizye karşılığında Hıristiyanların mal ve can güvenliği, din ve ibadet özgürlüğü için garanti verildi.^[1] Kudüs 16/637 yılı Rabiulevvel ayında kuşatıldı ve ertesi yıl 17/638 tarihinde Hz. Ömer tarafından teslim alındı.^[2] Hz. Ömer namazını kilisenin bizzat içinde kılmamış ve gerekçe olarak daha sonra gelecek nesillerin kiliselere el koymasından endişeyle bunu yaptığını söylemiş ve kilisenin kapı eşiğinde namazını kılmıştı. Sonra Hz. Ömer Miraç mekânını bulup orada bir mescid inşa edilmesini istedi. Ömer mescidi ve daha sonraları onun da yakınında inşa edilen Kubbetu's-sahra Mescidi miraç mekanına işaret etmektedir.

Hz. Peygamberin miraç mekanı olan Kudüs sahabenin ziyaret akınına uğradı. Hatta bir çok sahabi burada yerleşti ve yerleşenlerin bir çoğu burada medfundur. Ubade İbnu's-Samit de şehrin ilk kadısı olarak burada medfundur.

Emeviler devrinde yapılan imar faaliyetleri şehre büyük bir önem verildiğinin işareti olarak Kudüs'ün manevi değerini bir hayli arttırmıştı. Abdülmelik İbn Mervan zamanında inşasına başlanılan Mescid-i Aksa ve Kubbetu'sahra mescidlerinin şehrin sembol binaları ve mimari şaheserleri haline gelmişti. Abdülmelik zamanında şehrin surları tamir ettirilmiş ve şehre iki kapı daha eklenmiştir. Ayrıca Abdülmelik zamanında basılan paraların kesildiği darbhane de burada kurulmuştu. Emevilerin Kudüs'e yaptıkları mimari eserler ve şehre verdikleri güzellikten sonra şehrin Müslüman nüfusu artmış ve önemli bir İslam merkez haline gelmişti.

158 Yılında meydana gelen bir depremden sonra zarar gören Mescid-i Aksa'nın binasının tamirini de 163/780 yılında kutsal şehri ziyaret eden Halife el-Mehdi Billah (158-169/775-785) tarafından tamir edildiği bilinmektedir. Yine Harun er-Reşid (170-193/786-809) zamanında da burada bazı imar faaliyetleri olmuş hatta Karolenjiyen Frank Kralı meşhur Charlamagne da halife er-Reşid ile yapılan anlaşmalar sonunda şehre gelen Hıristiyan ziyaretçiler için kalacakları mekanlar yaptırmıştı.

Kudüs Abbasiler döneminde önemli bir ilim ve kültür şehri haline geldi. Birçok ilim adamı ve muttaki zatın şehri ziyaret etmiş olması buraya olan ilgiyi daha da arttırdı. Süfyân es-Sevrî, Leys b. Sa'd ve Muhammed b. İdrîs eş-Şâfî şehri ziyaret ederek dersler verdiler. Mısır'da kurulan ve sadece ismen halifeye bağlı olarak hüküm süren Tolunoğulları hanedanının kurucusu Ahmed İbn Tolun zamanında 265/878 yılında

Kudüs ele geçirilmiş ve uzun bir müddet Kahire'yi elde tutan yönetimlerin hakimiyetine girmişti. Tolunoğullarından sonra İhşidîler (323-358/935-969) ve onlardan sonra da Fatımîler (358-567/969-1171) zamanında 463/1071 yılına kadar Kudüs'ü elde tutmuşlardı.

Kudüs, 358-463 (969-1071) yılları arasında bir asır süreyle Fâtımîler'in hâkimiyetinde kaldı. Fâtımîler devrinde Kudüs'te tıp alanında büyük gelişmeler oldu ve Muhammed b. Ahmed et-Temîmî'nin de aralarında bulunduğu birçok tabip burada yetişti. Şehirde açılan bîmâristanın zengin vakıfları bulunuyor, hastalar burada ücretsiz tedavi ediliyordu.

Kudüs, Fâtımîler'den sonra çeyrek asır boyunca Selçuklu-Türkmen hâkimiyetinde kaldı. Selçuklular'ın Kudüs'e hâkim oldukları yirmi beş yıl içerisinde şehir Sünnî çizgide önemli ilmî gelişmelere sahne oldu. Selçukluların batıya akınları sırasında önde gelen kumandanlarından olan Atsız 463 (1071) yılında Kudüs'e girdi[3] ve Fatımî valisini görevden uzaklaştırarak şehre hâkim oldu. Atsız, Mısır Fatımî Halifesi Müstansırillâh adına okunmakta olan hutbeye son verip Abbasî Halifesi el-Kâimbiemrillâh ve Büyük Selçuklu Sultanı Alparslan adına hutbe okuttu. Ancak altı yıl sonra çıktığı Mısır seferinde Kahire önlerinde Fatımî ordularına mağlûp oldu. Bunun üzerine Kudüs'teki Arap asıllı kumandanlar ve idareciler Atsız'ın nâiblerine karşı isyan edip şehirde tekrar Fatımî halifesi adına hutbe okutmaya başladılar (469/ 1077). Yenilginin ardından Dimaşk'a çekilmiş bulunan Atsız, Anadolu'dan gelip kendisine katılan Türkmen kuvvetleriyle beraber Kudüs üzerine yürüdü ve bir günlük kuşatmadan sonra şehri ele geçirip isyancıları şiddetle cezalandırdı. Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah'ın kardeşi Tâcüddevle Tutuş 471 (1079) yılında Atsız'ı ortadan kaldırdı, daha sonra Kudüs ve çevresinin yönetimini Artuk Bey'e verdi (477/1085). Artuk Bey 482'de (1089) Kudüs'te yeni bir cami yaptırdı. Artuk Bey'in ölümünün ardından şehrin yönetimi 491 (1098) yılına kadar oğulları Sökmen ve İlgazi'nin elinde kaldı. Halep Selçuklu Meliki Rıdvan b. Tutuş ile Dimaşk Selçuklu Meliki Dukak arasındaki mücadeleden ve Büyük Selçukluların içinde bulunduğu karışıklıklardan istifade eden Fatımî veziri ve başkumandanı Efdal b. Bedr el-Cemâlî, Kudüs'ü bir süre kuşattıktan sonra İlgazi ve Sökmen'den teslim aldı Selçuklular'ın Antakya emîri Yağısıyan şehri Fâtımîler'den geri almak amacıyla Nablus'a kadar gelip Kudüs üzerine yürüdüyse de başarı sağlayamadı. Bir yıl sonra da şehir maalesef Haçlıların eline geçti (492/1099).

Onbirinci yüzyılın son yıllarında Avrupa'nın bir yandan büyük ekonomik krizler yaşaması ve bu krizi atlama için kilisenin devreye sokularak halkın Hıristiyan damarının kabartılmasıyla "Kudüs'ü ve kendilerince kutsal sayılan yerleri Müslümanların elinden alma" sloganıyla başlattıkları siyasi ve askeri harekâta haçlı seferleri adının verildiği bilinmektedir. Arapçada "es-Salibiyyûn" yani salip ehli veya haç ehli ismiyle anılan bu saldırgan kitle katıldıkları bu savaşlarda elbiselerine ve savaş araçlarına haç resimleri çizdikleri için bu isimle isimlendirilmişlerdir.

Haçlı seferlerinin ilk kışkırtıcı kitlesi dini duygu ve motifleri kullanarak insanları heyecana getirmiş ve daha sonra kendi emelleri doğrultusunda yönlendirmeye geçmişlerdir. "Kutsal toprakları kurtarma" aldatmaca sloganıyla haçlı seferinin asıl sömürgeci ve içinde buldukları ekonomik krizi atlama hedefleri gizlenmiştir.

Papa II. Urbanos, Clermont konsilinde hazır bulunan Hıristiyan din adamlarına seslenerek onları düzenleyecekleri haçlı seferlerine katılmaya çağırmıştır. Papa bu seferlerin aynı zamanda büyük bir hac ibadeti olacağını ve bu sefere katılacakların bütün günahlarının affedileceğini anlatıyordu. Topraksız kalan derebeylerin küçük çocukları ile şövalyelerin ve Avrupa'da uzun yıllardan beri baş gösteren ekonomik sıkıntıları atlatabilmeyen yöneticilerin bu seferlere iltifat ettiklerini görüyoruz. Bu ekonomik sıkıntıları gidermek için katılımı arttırmak maksadıyla "doğunun sokaklarında bal ve süt akmaktadır" sloganını geliştiren kilise sürekli olarak doğunun zenginliklerini dile getirmişti. İşte bu zenginliklere kavuşmak, mal elde etmek ve ekonomik sıkıntılarını gidermek isteyenler bu seferlere hızlı bir şekilde katılmışlardı. Aynı zamanda şövalyeler de Müslümanlardan intikam alma hevesiyle yaşıyorlardı.

Papa II. Urbanus'un 27 Kasım 1095 tarihinde yaptığı çağrılar ile haçlı seferleri resmen ilan edilmiş, her sınıftan Hıristiyanlar bu çağrıya koşup gelmeye başlamışlardı. Durmak bilmeyen bu saldırganlar asıl maksatları gibi görünen Kudüs'e doğru yollarına devam ettiler. 7 Haziran 1099 tarihinde Kudüs önlerine gelen Haçlılar şehri hızla kuşattılar. Muhasarada Robert de la Normandie, Herodes (Çiçek) kapısını, Robert de Flandre Dimaşk kapısını, Godefroi de Bouillon Yafa kapısını muhasara ettiler. Tankred ise etrafta çapul yapıp Müslüman halkın koyun sürülerini ele geçirmeye çalışıyordu. Kuşatmayı sürdüren haçlıların ana gövdesi doğu bölgelerinde toprak elde etmek üzere gelen derebeylerin küçük çocukları ile ekmek peşinde koşan şövalyelerden ibaret idi. 15 Temmuz 1099 günü büyük saldırılarla kulelerden surlara doğru köprüler kurup şehrin burçlarına ulaştılar. Kutsal şehir o sırada Fatımî bir kumandanı olan İftiharu'd-devle tarafından savunuluyordu. Haçlı kumandanlarından Raymond surlara ayak basarak askerlerini şehre sokmayı başarmışken, ertesi gün Godefroi öğleye doğru şiddetli bir saldırı düzenlemiş, Flaman Şövalyelerinin gayretleriyle haçlıları surlara tırmandırmıştı. Artık birçok noktadan şehre giren haçlılar Müslümanlara acımasızca bir tavırla saldırıya geçmiş, tavuk keser gibi insanları doğramaya başlamışlardı. Bu insafsız tavırlar karşısında şaşırın Müslümanlar Mescid-i Aksa ve Kubbetu's-Sahra'ya doğru koşuştular. Bu davranışlarıyla hem canlarını korumak ve hem de buraları ikinci bir savunma alanı olarak kullanmak istemişlerdi. Ancak Müslümanlar savunma için hiç bir girişimde bulunma fırsatı yakalayamadan haçlılar Mescid-i Aksa'ya saldırıp insanlığa yakışmayacak bir tarzda önlerine çıkanı öldürüyorlardı. Şehrin emiri İftiharu'd-devle zor durumla karşı karşıya kalınca son bir tedbir olarak Davud Kulesi'ne sığındı. Ancak hiç bir etkin rol oynayamadan büyük miktarda fidye ödeyerek en yakın akrabalarıyla birlikte Askalan'a gitti. Haçlıların Kudüs işgali sırasında Müslümanlardan sadece bu küçük kabile canını kurtarabilmişti. Aç kurtlar gibi şehrin içine dalan haçlılar görülmemiş bir zulüm örneği sergileyerek şehirde yaşayan Müslümanların bütünü katlettiler. O gün neredeyse Kudüs'te tek bir canlı bırakılmamış ve haçlılar canlılardan tamamen arındırılmış bir şehre girmişlerdi. Haçlıların bu vahşetlerini o günlerde bu saldırgan kitlelerin içinde bulunan Hıristiyan tarihçi Raimundus Kudüs'ün işgalinin ertesi günü Mescid-i Aksanın bulunduğu mahalleye cesetlere basa basa ve dizlerine kadar çıkan kan göletlerinin içinden geçmek zorunda kaldığını bir Hıristiyan olarak itiraf edip gördüklerini eserine kaydetmiş bulunmaktadır. O dönemin önemli tarihçisi olan Fulcherius o günlerde işlenen bu cinayet ve vahşeti şöyle anlatır:

“Şövalyelerimiz ve yayalarımız Müslümanların canlı iken yuttukları altınları bağırsaklarından çıkarmak için karınlarını deşerek öldürdüler. Adamlarımız şehri dolaşip tek bir canlı bırakmadan herkesi öldürdüler. Ayrıca girdikleri evlerde her şeye el koyup evleri de işgal ettiler.” O gün için Kudüs'ün nüfusunu tahmin edenlerin kimisi yetmiş bin derken kimisi de iki yüz bin kişi olduklarını ifade etmektedir.

15 Temmuz 1099 günü bu dehşet verici toplu katliamla başlayan işgal İslam dünyasının kalbine saplanan bir kama gibi bütün ümmeti derinden yaralamıştı. Çünkü şehirde yalnız normal halk değil yüzlerce ilim adamı, abid ve zahid insan telef edilmişti. Bu haber Bağdad'a Hilafet merkezine ulaştığında bütün Müslümanlar gözyaşı döküp kalpleri hüznle dolmuştu.

Bunun üzerine Abbasi Halifesi el-Müztazhir Billah, Kadı Ebu Muhammed ed-Damağani başkanlığından dünyasında bir cihad çağrısı yapmak üzere bir heyet oluşturup yola çıkardı. Fakat her nedense bu heyet başarıya ulaşamamıştı. Ancak bu başarısızlığın o günkü İslam dünyasının içinde bulunduğu durumdan kaynaklanan sayısız sebepleri vardı.

Kudüs o sıralarda birkaç kez arka arkaya Müslüman yöneticiler arasında el değıştirmiş ve bir yönetim za'fiyetine uğratılmıştı.

Haçlılar İslam dünyasına girdikleri bu sıkıntılı günlerde Bağdad'ta Abbasiler, Anadolu'da Türkiye Selçukluları, Mısır ve kısmen Filistin'de Fatımiler, Suriye ve Irak'ta Selçuklular ile Artukoğulları hüküm sürmekte olup birbirlerine karşı son derece sert ve acımasız tavırlar içerisine girmiş, birbirlerinden toprak kapmanın telaşı içindeyken, Pierre l'Ermite, Godefroi, Raymond, Tankred ve Baudouin gibi haçlı lider ve kumandanları çekirge sürülerini andıran büyük ordularla Kudüs önlerine varmış, yukarıda ifade ettiğimiz gibi şehri dört bir yandan kuşatıp işgal etmişlerdi.

Artık Kudüs Haçlıların işgali altındaydı. Fakat bu işgal İslam ümmetinin kalbinde büyük bir yara olarak yer etti. O günden itibaren bütün Müslümanlar Kudüs'ün Haçlıların işgalinden kurtarılması gerektiğine inanıyor ve sürekli olarak bunu konuşuyorlardı. Artık Müslümanların gündeminde Kudüs vardı. İslam ümmetinin başında bulunan bütün emirler, yöneticiler ve halk sürekli olarak Kudüs'ten söz ediyor ve bu işgalin fazla sürmemesi gerektiğini söylüyorlardı. Ancak çok acı bir gerçek olarak o gün İslam dünyasındaki dağınıklık ve iç kavgalar başını alıp gitmişti. İşe nereden başlanacağı bilinmiyordu. Kudüs'e giden yollar aralanmalıydı. Urfa'da kurulan Haçlı Kontluğu, Mardin, Musul ve Diyarbakir'den Kudüs üzerine sevkedilecek kuvvetlerin önünde büyük bir sed gibi duruyordu. İşte Suriye'nin bu birliğinin sağlanması gerektiği ve Haçlılara karşı cihadın yeniden başlatılmasının kaçınılmaz olduğu bu günlerde 1127 yılında Halep emiri Kasimuddevle Aksungur'un oğlu İmadüddin Zengi bölge hakimiyetini eline geçirdi. Suriye'deki bu görevinin önemini müdrik olan İmadüddin Zengi, haçlıların İslam topraklarından ve özellikle kutsal şehir Kudüs'ten çıkarılması gerektiğine şiddetle inanıyordu. Kudüs'ün de tekrar baştan fethedilmesi için yegâne yolun Urfa Haçlı Kontluğunun ortadan kaldırılması olduğunu düşünüyordu. Bu düşüncesini gerçekleştirecek ilk iş olarak Suriye'deki siyasi birliği sağlamaya çalıştı. Kudüs'ün Haçlı zulmü altında inlemesi Müslümanları büyük bir ızdıraba sokuyordu. Gönülleri elem dolu büyük Müslüman kitleler cihad ruhuyla durmadan bölgeye akınlar düzenlemeye başlamışlardı.

Birinci Haçlı Seferi sonunda İslam dünyasının göbeğinde bir çıban gibi biten Urfa Haçlı Konduğu bölgeyi ve bölgede yaşayan Müslümanları ve özellikle Urfa'dan Mardin'e kadar uzanan Harran bölgesi Müslümanlarını büyük maddi baskılar altında tuttuğu gibi manen de rahatsız ediyordu. Haçlılar, Urfa kalesinden çıkarak etraftaki kasaba ve köyleri basıyor Müslüman halkı sürekli öldürüyorlardı. Bu durum ise Müslüman liderlerin haysiyetlerine yakışan bir durum değildi. İmadüddin'in Urfa'yı yeniden fethetmeye çalışması işte bu cihad anlayışından kaynaklanıyordu. Bunun üzerine İmadüddin Urfa üzerine yürüyerek 28 Kasım 1144 tarihinde şehri kuşatma altına aldı. 26 Aralık'ta şehri ele geçirdi.

Urfa haçlı işgaline uğradığı günden beri yaklaşık elli yıldır Müslümanların gönlünde mahzun bir şehir olarak boynu bükük duruyordu. Çıban başları gibi İslam dünyasının göbeğinde biten bu birkaç devletçikten birisi Urfa'nın fethi ile yıkılmış oldu.

Urfa'nın fethedilmesi Müslümanları çok sevindirmişti Ancak İmadüddin'in başardığı bu büyük cihad hareketi Kudüs fethine giden yol olması açısından daha büyük önem arz ediyordu. Urfa'nın fethi ve Urfa Haçlı Kontluğunun yıkılması üzerine Avrupa yeniden harekete geçerek II. Haçlı Seferini yaptı. Sefere birçok Avrupalı prens katıldı. Dimaşk muhasarasıyla fiyasko ile neticelenen bu savaş Frankların bölgede büyük başarı

elde edemeyeceklerinin ilk işareti oldu.

Urfa'nın fethi Kudüs'e giden yol idi. Artık Müslümanlar bu yolu kısmen aralamışlardı. İşte bu İslami duygu ile yanıp tutuşan yine İslam ümmetinin yetiştirdiği evladından birisi olan Salahaddin el-Eyyubi Urfa'nın fethi sırasında 6-7 yaşlarında idi. Aynen bu gün olduğu gibi İslam dünyasının gündeminde Kudüs ve Kudüs'ün mutlaka Haçlıların işgalinden kurtarılması düşüncesi vardı. Amcası Esedüddin Şirkuh'un yanında Cihad'a çıkan Salahaddin Yusuf İbn Eyyub kısa zamanda kahramanlığıyla ordu içinde ün saldı ve otuz bir yaşındayken Suriye genel kumandanlığına getirildi. Salahaddin, her taraftan gelip cihad çağrısı üzerine hazır olan büyük ve asil ordularını toplayıp düşman hakkında nasıl davranılacağı hususunda gerekli görüşmeleri yapmak üzere Şüra Meclisi'ni topladı. Salahaddin, Allah yolunda cihaddan aldığı zevk kadar hiçbir şeyden zevk almazdı. Son derece gayretli ve yorulmak bilmez bir çalışma azmine sahipti. Onu görenler hep, kederli, mahzun ve son derece düşünceli görürlerdi. Yemeği gayet az yer çok az gülerdi. Ona bu halinin sebebini soran etrafındaki ilim adamlarından birisine şöyle demişti:

“Kudüs ve Beytü'l-Makdis, Mescid-i Aksa, Haçlıların işgali altında olduğu müddetçe ben nasıl olur da gülebilirim, nasıl olur da sevinebilirim ve nasıl olur da istediğim gibi yemek yiyebilirim? Hele hele, gözüme uyku nasıl girebilir?...” İslam ümmetinin başında bulunan ve bu makamları işgal eden devlet başkanlarının kulakları çınlasın!.. Kudüs işgal altında iken onlar neler yapıyor, neler düşünüyor ve nasıl yaşıyorlar? Hiç şüphesiz ümmetin ferdlerinden, İslamî bilince sahip olanlar bunu biliyor, görüyor ve düşünüyor. Nihayet Salahaddin dünya tarihinde büyük bir yeri olan Hittin zaferini haçlılara karşı kazandı. İslam fetihlerinin ve İslamı bütün insanlığa tebliğ maksadıyla Hicaz bölgesinden çıkarak dünyaya açılmanın ilk günlerinde ulaşılmaması ve fethedilmesi gereken bir mekan olarak görülen Filistin ve özellikle Beytü'l-makdis (Kudüs) fetih hareketlerinin ilk günlerinde İslam toprağı haline getirilmiş ve Hz. Ömer tarafından Müslümanlara emanet edilmiştir. İşte bu mübarek şehir Kudüs bizlere ve tarih boyunca kıyamete kadar tüm Müslümanlara ve ümmete Hz. Ömer'in yadigarı ve emaneti olarak kalacaktır. Bunun işgal altında olması bütün ümmet için bir züldür. Tarihte zaman zaman haçlı veya Yahudiler tarafından işgal edilmişse de kısa aralıklarla işgal altında kalmış ve Müslümanlar bu beldeyi kurtarmanın yolunu aramış ve kurtarmışlardır. Haçlılar büyük ordular halinde Filistin'e gelip bir asra yakın bir müddet buraya yerleşmiş ancak hiç bir zaman orada ebediyen kalacaklarını hiçbir Müslüman kabullenmemiştir. 638 yılından 1099 yılına kadar İslam beldesi olarak kalan bu mübarek şehir 461 yıl müddetle büyük ilim ve fikir adamları yetiştirmiş, büyük bir kültür merkezi haline gelmiştir. 1099 yılında işgal edilmiş, yine kısa bir müddet sonra yani 88 yıl gibi tarihte hiç önemi olmayacak kadar kısa bir dönem haçlı işgali altında kalmışsa da tekrar kurtarılmış İslâm toprağı olarak kalmıştır.

İşte 461 yıl İslam sancağı altında özgürce yaşayan bu mübarek belde İslam ümmetinin gençleri bu işgalin sona erdirilmesi için bütün güçleriyle gayret sarfe derek aralarından Salahaddin diye bir kumandan ve lider çıkarmışlardı. Bu haçlı işgali çok sürmemeliydi. İşte Salahaddin'in bu büyük gayretleriyle Haçlılar başta Kudüs kralı Guy de Lusignan olmak üzere bir çok şövalye reisinin esir edildiği Hittin zaferi Müslümanlar tarafından kazanılmış ve Kudüs'e giden yol tamamen aydınlanmıştı. Nihayet 27 Receb Cuma günü, Mirac gecesinde Kudüs tamamen teslim olarak tekrar İslam hakimiyetine geçti. Haçlılar, Kudüs'e seksensekiz yıl önce girdiklerinde Müslümanlara karşı nasıl bir tavır takınmışlardı ve Salahaddin bugün onların torunlarına nasıl davranıyordu. İslam ve Müslümanların şefkat, merhamet ve müsamahası karşısında Avrupalı şövalyenin zulmü, gaddarlığı ve insafsızlığı her yönüyle kendisini göstermektedir.

Salahaddin Hittin'den sonra Askalan ve Gazze şeridinde bulunan şehir ve kasabaların yanı sıra Taberiye, Akkâ, Nablus, Yafa, Sayda, Beyrut, Cübeyl, Darum, Remle, Beytü'l-lahim ve Yubna gibi şehirleri de tamamen geri aldı.

Bundan sonra sadece 1243 yılında Mısır hükümdarı İsa'nın, kardeşinin oğluna karşı kendisine yardım etmesine karşılık bu şehri Bizans hükümdarına hediye etmesi üzerine kısa bir süre işgal altında kaldı. Ancak çok geçmeden Müslümanlar Necmeddin el-Eyyubi'nin komutasında şehri geri aldılar. Kudüs, 1291'de Memlûkluların hakimiyetine geçti ve bu hakimiyet 1517'de Filistin toprakları Osmanlı devletinin eline geçinceye kadar devam etti.

Osmanlı hâkimiyeti 1918'e kadar sürdü. Ancak bu tarihten çok önceleri Siyonistler Filistin'e göz dikmiş ve bunun Planlarını kurmağa başlamışlardı. Batının ve özellikle İngiltere'nin ve bazı Yahudilerin asıl gayesinin ne olduğu ise, Uluslararası Yahudi Kongresi başkanı Nahom Goldman'ın Kanada'nın Montreal şehrinde yaptığı bir konuşmasında sarfettiği şu sözlerden anlaşılmalıdır.

'Filistin'i, Tevrat'taki yeri ve kendi dini inançlarındaki değeri dolayısıyla veya ölü denizin sularının buharlaşması neticesinde oluşan üç milyon dolar değerindeki maden ve madene benzer ürünler sebebiyle tercih etmiş değildiler. Aynı şekilde Filistin topraklarının petrol rezervlerinin Amerika'nın petrol rezervlerinin yirmi katına eşit olmasından dolayı da tercih etmiş değildiler. Bilakis, Filistin Asya, Avrupa ve Afrika'dan gelen yolların birleşme noktası, bütün dünya güçlerinin toplanma yeri olması ve dünyaya hükmetmede stratejik konuma sahip olması dolayısıyla tercih etmişlerdir.'

Yahudilere devlet kurmaları için başka yerler de teklif edildi. Uganda, Sina Çölü, Doğu Afrika Ormanlıkları, Cavas Necşo Dağları gibi yerlerin yurt edinilmesini isteyen bu gibi teklifler Yahudiler tarafından kabul ve destek görmemiştir. Vaizman İngiltere başbakanına: "Eğer Musa kendisi bile Yahudileri Filistin'den başka bir yeri yurt edinmeye çağırılmış olsaydı, bir tek kişi peşinden gitmezdi" demişti. Yahudilerin hile ve desiseleri sonunda 29-31 Ağustos 1897 tarihinde Bale Kongresi düzenlendi. İsviçre'nin Bale şehrinde toplanan bu kongre, uluslararası siyonizmin ilk kongresidir. Kongreye, çağrılanlardan 204 delege katıldı. Delegeler yahudiler için Filistin'de bir devlet kurulmasına karar verdiler. Theodor Hertzl bu devletin kuruluşu için en az beş yıl gerektiğini ileri sürdü ve: "Fakat elli yılı da geçmeyecektir" dedi.

Sultan Abdulhamid ve Yahudilere Karşı tavırları

Yahudilerin Sultan Abdulhamid ile irtibatları, 1882 yılında Rusya'nın Odesa şehrindeki Osmanlı konsolosluğuna Siyon Dostları Derneği'nden bir heyetin Filistin'e yerleşmek isteği ile bir teklif götürmeleriyle başladı. Sultanın cevabı son derece net idi: "Osmanlı İmparatorluğu ayakta kaldığı sürece ben Yahudilerin Filistin'e yerleşmelerine müsaade etmeyeceğim" Osmanlı hükümeti, ülkemize yerleşmek isteyen Yahudilere, kendilerine Filistin'e ikamet etmeleri için izin verilmeyeceğini bildirir.'

Heyet arkasından heyet gönderen ve Sultan tarafından hep reddedilen yahudiler iyice çılgına dönmüşlerdi. Hertzl, 1896 yılında Kudüs'te bir yerleşim merkezi kurmalarına müsaade edilmesi için bir görüşmede bulundu. Sultan ona: "İmparatorluk, bu işe muvafakat etmeleri mümkün olmayan Osmanlıların mülküdür. Siz mallarınızı cebinizde saklayın" diye cevap verdi. Bale Kongresi'nden sonra siyonist çalışmalar hız kazandı. Bu durum Sultan Abdulhamid'i yahudi hacılarının Filistin'de üç aydan fazla kalmalarını yasaklayan, kendilerine Filistin toprağına girmeleriyle birlikte pasaportlarını teslim ederek girdikleri limandaki Bab-ı Ali

görevlisinden bir ikamet izini almaları mecburiyeti getiren ve belirlenen süre içinde Filistin'den çıkmayanların zorla çıkarılmalarına hükmeden ve İstanbul'daki bütün yabancı temsilci ve misyon şeflerine tebliğ edilen meşhur kararını almaya zorladı. Sultan o zaman, vaktinde çıkmamaları halinde çıkarılmalarının kolay olması için yahudiler adına kırmızı renkte ikamet belgesi çıkardı. Bunun için, yahudiler daha sonra imkan elde etmeleri üzerine, sahipleri uluslararası havaalanlarında teftiş edilmeyen diplomatik pasaportların kırmızı renkte olmasını sağlamaya çalışmışlardı.

1901 yılında Sultan yahudilerin Filistin'de herhangi bir toprak parçası satın almalarını yasaklayan karar çıkardı. Ancak Abdulhamid'in tahttan indirilmesi ve ardından Birinci Dünya savaşının meydana gelmesi Batılı emperyalist devletlerin Osmanlı devletini parçalayıp bölüşmeleri sonunda Filistin'in kaderinde bir inikâs oldu.

Haçlı seferleri sonunda gerçekleştirilen işgalden sonra ikinci büyük işgal 1918 yılında İngilizlerin Filistin topraklarına girmesiyle başladı. İngilizlerin bu topraklara girmekteki maksatları bölgede Yahudilerin bir devlet kurmalarına imkan sağlamaktı. Nitekim dönemin İngiliz dışişleri bakanı Arthur Belfour tarafından 1917'de yayınlanan ve "Belfour deklarasyonu" olarak tarihe geçen belgede bu husus dile getirilmiştir. Söz konusu deklarasyonda şöyle deniliyordu:

"Haşmetli İngiliz kraliyet hükümeti, Filistin'de yahudi halkı için milli bir devlet kurulmasını memnuniyetle karşılıyor. Bu gayeye ulaşmayı kolaylaştırmak için en değerli mesailerini harcayacaktır. Şurası açıkça bilinmelidir ki, haşmetli kral, Filistin'de bulunan yahudiler dışındaki milletlerin dini ve medeni haklarına zarar verecek veya yahudilerin başka herhangi bir ülkede elde ettikleri haklarını ve siyasi nüfuzlarını zedeleyecek hiçbir şey yapmayacaktır." Belfour (Arthur James) Vaadleri

Ekim 1917'de, yahudilere Filistin'de milli bir vatan verilmesine dair Rusyanın da müdahil olmasıyla Lenin vaadi buna eklendi. Belfour vadinden üç ay sonra, Şubat 1918'de Fransa, 1922 yılında da Amerika ise resmi olarak bu va'di tasdik etti. Filistin topraklarının işgaliyle yahudilerin bölgeye yerleştirilmesinin amaçlandığı 1916 tarihli Sykes - Picot Andlaşmasında da dile getirilmişti. İngiltere, Fransa ve Rusya arasında imzalanan Sykes-Picot Anlaşmasında Filistin toprakları üzerinde bir Yahudi devleti kurdurulması için bu topraklara yahudilerin yerleştirilmesi karara bağlanmıştı. Bundan maksat Yahudilerin o topraklara yığılmalarına imkan sağlamak olduğundan İngiliz işgaliyle birlikte dünyanın değişik yerlerine dağılmış olan yahudiler de çekirge surüleri gibi Kudüs'e ve civarına akın etmeye başladılar. Bu akın dolayısıyla yahudilerin Kudüs'teki nüfusları hızla arttı. Bu artışa mukabil olarak Belediye meclisinde de Müslümanlara altı, hıristiyanlara iki sandalye verilirken, yahudilere de dört sandalye verilmişti.

Sykes-Picot anlaşmasının uygulamaya geçirilmesin de ve İngilizlerin Kudüs'ü işgal etmelerinde Şerif Hüseyin'in önemli rolü olmuştur. Şerif Hüseyin, kendisine vadedilen "Arap yarımadası krallığı" karşılığında İngilizlerin Kudüs'ü ve çevresini işgal etmelerine yardımcı olmuştur. Sykes - Picot anlaşmasının Filistin'le ilgili maddesinde: "Diğer ortakların ve Mekke şerifinin onayı alındıktan sonra Rusya ile de olay tartışılarak bu bölgede uluslararası bir yönetim kurulsun" diye karara varılması o zaman Mekke şerifi olan Hüseyin'in ihanetteki rolünü açıkça ortaya koyuyordu.

Arapların bir kısmı I.Cihan Harbi'nde İngiltere'nin yanında yer alarak, İngiltere'nin Şerif Hüseyin'e Arap topraklarının krallığını vereceği yolundaki vaadleri dolayısıyla Osmanlı Devletinin aleyhine dönmüşlerdi. Diğer taraftan Fransa ile İngiltere, Osmanlı devletinin mağlup olması halinde topraklarını aralarında paylaşmak

üzere, Mayıs 1916'da Sykes-Picot anlaşmasını imzaladıklarını yukarıda ifade ettik.

İngiliz kuvvetleri 9 Kasım 1917 tarihinde Kudüs'e girdi ve taşıdığı kinlerini ortaya koyarak; "İşte şimdi haçlı seferleri sona erdi" demec ve mesajını vererek emperyalist emellerini ortaya koydu.

Müslümanlar bu planlara karşı protestolar düzenlediler ve bu vaad hakkında: "Mülk sahibi olmayanın hak sahibi olmayana açıklaması" şeklinde sözettiler.

İngiltere, 1920 Temmuz ayının başlarında yahudi asıllı Herbert Samuel'i, Filistin'e yüksek temsilci olarak göndermesinden sonra aynı yılın 24 Temmuz tarihinde Milletler Cemiyeti, Filistin'in İngiliz mandasına geçirilmesini kabul etti. Bunun üzerine Samuel Yahudileri Filistin'e göç etmeye çağırdı. Bu yetmiyormuş gibi Filistinlilerin topraklarını onlara hibe etmeye başladı.

Filistin'e yerleşen yahudi sayısı her gün biraz daha artıyordu. Ayrıca fırsat buldukça gösteriler düzenliyor ve Yahudi liderlerinin lehine propagandalar yapıyorlardı. Bu da kurulacak Yahudi devletinin zeminini hazırlıyordu. Yahudiler planlarını her bir kademesi on yıl alacak şekilde birbirini izleyen kademeler halinde gerçekleştirmeye doğru adımlarını sıklaştırıyorlardı. İşte 1897 yılı Bale Kongresi, 1907 yılında yahudi göçüne imkan sağlamak amacıyla Sultan Abdulhamid'i tahttan indirmek üzere gerçekleştirilen Siyonist darbe, 1917 yahudiler için Filistin'de milli bir vatan kurulması yolunda Lenin ve Belfour vaadlerinin açıklanması, 1927 yahudi yerleşim merkezlerinin artırılması ve İngilizlerin bazı arazileri Yahudilere satması, 1937 yılında yahudiler düzenli askeri kuvvetler, çok sayıda silaha, zengin teçhizata sahip terörist birlikleri oluşturmaya başlamaları, 1947 yılında Birleşmiş Milletler teşkilatı Filistin'in bölünmesiyle ilgili kararını çıkarmaları, 1956 yılında Sina ve Gazze işgal edilmesi, 1967'de büyük felaket oldu. Mısır'da İslami Hareket'e yeni bir darbe vurulmasının ve Seyyid Kutub ile arkadaşlarının idam edilmesinin arkasından Filistin'in tamamı, Golan ve Sina yarımadası işgal edilmesi, 1977 yılında Lübnan'a saldırı gerçekleştirildi. Arkasından Camp David anlaşması gerçekleştirilmesi gibi olaylar yahudilerin bölgedeki zulümlerinin açık örnekleridir.

Çok üzücü bir durum olmakla birlikte acı bir gerçek olarak Yahudi devleti, uluslararası bir komplo ve emperyalist batı devletlerinin oyunları sonunda kuruldu. Ama bütün zorluk ve sıkıntılara rağmen olayın vahametini müdrük bilinçli Müslümanların topraklarının gasbedildiğinin farkında olarak bu devletin kurucuları olan bütün Batı devletlerini karşılıklarına almak suretiyle bu Siyonist harekete karşı mücadeleye başladılar. İşte bu mücadele sonunda Filistin toprağı üzerinde birbirini izleyen savaşlarda Müslümanlardan yaklaşık on milyon kişi şehid düşmüştür. Bu mücadele süresince meydana gelen olaylardan bir kısmı olarak şunları zikretmemiz mümkündür.

27 Şubat 1920 tarihinde Mescid-i Aksa'da kırk bin kişinin katıldığı bir gösteri düzenlendi. Göstericiler bütün büyük devletlerin Kudüs'teki konsolosluklarına, Belfour deklarasyonunu ve yahudi göçünü protesto eden bildiriler bıraktılar.

Mart 1920'de yahudilere karşı ilk silahlı eylem gerçekleştirildi. Metla'da gerçekleştirilen eylemde yedi yahudi öldürüldü. Aynı yılın 27 Mart gününde Churchil Kudüs'ü ziyaret etti. Onu belediye başkanı Musa Kazım el-Huseyni başkanlığında bir heyet protesto gösterisi ile karşıladı. Churchil: "İngiltere Belfour vadini aynen uygulamada kararlıdır" diye konuştu. Mayıs ayı ortalarında üç bin kadar Arap Yafa yakınlarındaki Betah Tekfa yerleşim merkezine bir saldırı düzenledi. Meydana gelen çarpışma bir hafta kadar sürdü. İngiliz tanklarının müdahalede bulunarak Araplara karşı durmaları üzerine eylem sona erdi.

108 Müslümanın şehid olması, 75'inin yaralanması, 47 yahudinin öldürülmesi ve 146'sının da yaralanması ile sonuçlanan çarpışmalardan dolayı el-Halil şehriden Atâ ez-Zeyyir ve Muhammed Cumcum hakkında Safad şehriden de Fuat Hicazi hakkında idam kararı verildi. İdam kararları 17 Haziran 1930 tarihinde infaz edildi. 1929 yılının Ağustos ayının 16'sı ile 26'sı arasında meydana gelen Burak hareketinde 133 yahudi öldürüldü, 339 kişi yaralandı; Müslümanlardan da 116 kişi şehid oldu, 232 kişi de yaralandı. Filistin mücadelesinde önemli bir adım olarak İlk İslam Kongresi, H. 27 Receb 1350 (M. 1931) tarihinde Hacı Emin el-Huseyni başkanlığında toplandı. 1933 Ocak ayında Filistin'in her tarafında İngiltere'nin protesto edildiği büyük eylemler gerçekleştirildi. 1935 yılında Filistin'in ileri gelenlerinden 500 kişinin katıldığı bir kongre daha düzenlendi. Kongrede yahudilere arazi satmanın yasak olduğuna dair bir karar çıkarıldı. 1921 yılından beri büyük gayretlerle yapılan çalışmalar meyvasını vermeye başlamıştı. Filistin mücadelesinin sembol isimlerinden İzzeddin el-Kassam yeni bir nesil yetiştirmek için bütün gücüyle çalışmaya başladı. El-Kassam yetiştirdiği gençleri siyonistlere karşı cihada teşvik ediyordu. Toplam iki yüz kişiden meydana gelen bir grup oluşturdu ve bu gençleri Filistin'in her tarafına yahudi yerleşim merkezlerine karşı mücadele etmek üzere dağıttı. Kendisi aynı zamanda Hayfa Müslüman Gençler Cemiyeti'nin lideriydi ve İstiklal Camisinde ders veriyordu. 1935 yılının Kasım ayının 20'sinde Cenin yakınlarındaki Yabed tepelerine çıktı İngiltere onun üzerine askeri birlik gönderdi. Kassam, arkadaşlarından bazıları ile birlikte şehid edildi.

Üstad Hasan el-Benna kardeşi Abdurrahman'ı, İzzettin el-Kassam ile irtibat kurması için göndermişti el-Kassam, daha önce Hasan el-Benna ile Kahire'de karşılaşmıştı. Wl-Kassam şehid edilmesinin Filistin halkının gönlünde direniş şuurunun uyanmasında büyük etkisi oldu. Müslümanlar el-Kassam ile iki arkadaşının cesedini beş kilometre mesafe boyunca taşıdılar. Filistin'in çoğu camilerinde, 22 Kasım 1935 tarihinde onun için gıyabi cenaze namazı kılındı. El-Kassam bundan sonra cihad için bir sembol, kahramanlık ve direniş için bir örneği oldu.

Ekim 1936'da meydana gelen hareket mücadele tarihinde en uzun boykot eylemi oldu. İngiltere, boykotu kırmak için yahudilerle birlikte altmış bin İngiliz askerini savaşa soktu. Ancak başarılı olamadı. Sonunda Filistin halkını oyuna getiren Arap ülkelerini araya soktu. İsrâ ve Mirac gecesinde şu bildiri yayınlandı: "Filistin'de devam etmekte olan durumdan dolayı son derece üzüntü duymaktayız. Biz, Arap kralları olan kardeşlerimizle ve Emir Abdullah ile ittifaken sizi, dostumuz İngiltere hükümetinin iyi niyetlerine güvenerek sakin olmaya ve kan akıtılmasını durdurmaya çağırıyoruz." Boykot silahlı cihadla birlikte yürütülüyordu. Filistinlilere Suriye'den, Lübnan'dan ve Irak'tan da mücahitler katılmıştı. Mücahitlerin liderliğini Fevzi Kavukçu Yapıyordu. Boykot esnasında 25 Nisan 1936 tarihinde Kudüs Müftüsü Hacı Emin el-Huseyni'nin başkanlığında Yüksek Arap Konseyi oluşturuldu. Bu ilim adamı olayların getirdiği sıkıntılar karşısında gevşemeyen ve sıkıntılı geçen yıllarda azmi kırılmayan sabırlı bir ilim adamıydı.

Batı Kudüs'ün Yahudiler Tarafından işgal edilmesi

1948 'de siyonist İsrail devletinin kurulmasıyla birlikte Kudüs'ün Batı kesimi işgal yönetiminin eline geçti. Bu işgal Siyonistlerin askeri başarılarıyla değil bazı çevrelerin ihanetleri ve Birleşmiş Milletler'in birtakım siyasi oyunları ile gerçekleşmiştir.

1947'de siyonistlerle Araplar arasında ortaya çıkan sürtüşmelerde işgalci İngiliz yönetimi kendini sözde hakem tayin ederek anlaşmazlıkları barışçı yollardan çözüme kavuşturma iddiasıyla bilinen hile ve desiselerine

devam etti. Fakat, bu hakemlik olayında Kudüs şehri görüşmelerin dışında tutuldu ve İngiliz yönetimi şehri kendi inisiyatifine aldığını bildirdi. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu İngilizlerin tamamen siyonistlerin lehine olan hakemliklerini kabul ederek 29 Ekim 1947'de Filistin topraklarının yahudilerle Araplar arasında bölünmesine dair kararını çıkardı. Bu kararda Kudüs ve çevresine ise özel bir uluslararası statü verilecekti. Karar aynı zamanda şehri yahudilerle Müslümanlar arasında ikiye bölüyor ve bu iki kitleyi ekonomik olarak birleştiriyordu. Görünüşte Kudüs ve çevresine özel uluslararası statü vermenin gayesi buralardaki kutsal yerlerin korunması ve dini okulların kurulması ve isteyenlerce serbestçe dolaşılmasına imkan sağlanması gibi tasarıları. Asıl amaç ise buralarda yahudilerin etkinliklerinin ve hakimiyetlerinin güçlendirilmesi için gerekli zeminin hazırlanmasıydı. Bir müddet sonra meydana gelen gelişmeler bu sinsi amacın gerçek yüzünü ortaya çıkardı.

Müslümanların Birleşmiş Milletler teşkilatının Kudüs'le ilgili hain ve sinsi emeller taşıyan bu kararını kabul etmeleri asla mümkün değildi. İngiliz işgal güçlerinin çekilmesinin ardından Müslümanlarla Yahudiler arasında fiili çatışmalar başladı. Siyonistler çatışmalarda Kudüs'ü ilk hedef seçmişlerdi. Kudüs ve çevresindeki sivil Müslümanların gözlerini korkutmak ve onları göçe zorlamak amacıyla onlara yönelik korkunç katliamlar gerçekleştiriyor ve saldırılarında daha çok sivilleri hedef alıyorlardı. 9 Nisan 1948'de İrgun terör örgütüne gerçekleştirilen ve bir köy halkının topluca imha edildiği Deyr Yasin katliamı İngiliz ve Yahudilerin emellerini ortaya koyuyordu. Bu terör örgütünün o zamanki lideri daha sonra İsrail başbakanı olan Menahem Begin'di. Bir diğer yahudi terör örgütü Haganah da 5 Ocak 1948'de Batı Kudüs'te Müslümanlara ait Semiramis Otelini kundaklayıp 26 kişinin yanarak ölmesine sebep oldu. Siyonist çeteler bazen öldürdükleri, yaraladıkları ve esir ettikleri Müslümanları kamyonlara doldurarak şehirde dolaştırıyor ve bu kutsal şehri terketmek istemeyen Müslümanlara yönelik olarak: "Eğer burayı terketmezseniz sizin de sonunuz böyle olacak" şeklinde anonslar yapıyorlardı. Bu katliamlar doğal olarak sivil Müslümanların gözlerini korkutuyordu. Böylelikle Müslümanlar siyonist terör örgütlerinin vahşice saldırılarından canlarını kurtarabilmek için göç etmek zorunluluğunu görüyorlardı. Maalesef bu göçler Yahudilerin işine yarıyordu. İşgal kuvvetlerinin kurucularından olan Ben Gurion Müslüman göçüne olan sevincini 7 Şubat 1948 tarihli konuşmasında şu şekilde dile getirmişti: "Haçlı saldırılarından beri Kudüs hiç bu kadar yahudilere ait bir yer olmamıştı. Batı Kudüs'te dolaşıyorum ortalıkta hiç Müslüman göremiyorum." Ama bütün bu olup biten menfiliklere rağmen Müslümanlardan bir kesim mücadelesine devam ediyordu.

Müslüman milislerin siyonistler karşısında başarılı bir mücadele gerçekleştirmeleri ve Kudüs'ün tamamını siyonist işgal güçlerinin elinden kurtarma noktasına gelmeleri üzerine Birleşmiş Milletler, 15 Mayıs 1948'de ani bir ateşkes ilan etti. Bu ateşkesin amacı siyonistlerin yeniden güç kazanmalarına imkan sağlamaktı. Birleşmiş Milletlerin arabuluculuk ve ateşkes uygulamaları dolayısıyla ortaya çıkan zaman fırsatından yararlanan siyonistler şehrin Batı kesimindeki konumlarını güçlendirdiler. Sonra yine Birleşmiş Milletler'in oyunları ile şehrin güç dengelerine göre yahudilerle Müslümanlar arasında paylaşılması ve böylece Batı kesiminin yahudilere Doğu kesiminin ise Müslümanlara bırakılması kararlaştırıldı.

Siyonist işgalciler, Birleşmiş Milletler oyunları ile ve hileleriyle Batı Kudüs'ü ele geçirmeleriyle birlikte şehrin bu kesiminde yoğun bir "yahudileştirme" çalışmaları başlattılar. Bu amaçla ilk iş olarak Arap nüfusu göçe zorlamak için çeşitli uygulamalara başvurdular. Bu uygulamalardan etkilenenler sadece Müslümanlar değildi. Hıristiyan asıllı Araplar da bu uygulamalardan nasiplerini aldılar. İşgal yönetimi, göçe zorlananların

arazilerini yahudilere peşkeş çekerek yahudi nüfusu artırmak amacıyla 31 Mart 1950'de "Sahipsiz Mülk Kanunu" adında bir kanun çıkardı. Kanun çeşitli insanlık dışı uygulamalar, işkenceler, haksızlıklar yüzünden yurtlarını terketmiş insanların arazilerini "sahipsiz arazi" olarak kabul ediyor ve bu araziler üzerindeki tasarruf hakkını siyonist işgal devletinin inisiyatifine veriyordu. İşgal kuvvetlerinin baskıları yüzünden Batı Kudüs'te yaşayan Müslüman ve hıristiyanlardan 70 bin kişi vatanlarını terkederek başka yerlere göç etmek zorunda kalmıştı. Bu araziler Batı Kudüs ve civarındaki arazilerin üçte ikisini oluşturuyordu.

1967 Haziran Savaşı'na kadar Doğu Kudüs, Ürdün'ün denetimindeydi. İsrail işgal yönetimi 1967 Haziran Savaşı'nda Arap yönetimlerin ihanetleri sayesinde Doğu Kudüs'ü de işgal etmeyi başarmış ve böylece şehrin her iki yakasını birden ele geçirmiş oluyordu. Yahudiler 5 Haziran 1967'de Mısır'a saldırıya geçtiğinde doğudaki Arap ülkeleri İsrail'e yönelik bir saldırı başlatsalardı işgal yönetiminin kıpırdanma imkânı bile kalmazdı. Ancak böyle bir hareket gerçekleşmeyince işgalciler önce Mısır'a saldırarak Gazze bölgesini ve Sina yarımadasını ele geçirdiler ve daha sonra Ürdün ve Suriye'ye yönelerek Batı Yaka, Doğu Kudüs ve Golan Tepeleri'ni işgal ettiler. Bütün bu tarihi gerçekler aslında Kudüs'ün siyonistler tarafından işgal edilmemiş, Müslümanların başına musallat edilen hain yöneticiler tarafından onlara teslim edilmiş olduğunu ortaya koyuyordu.

---

[1] Muhammed İbn Cerir et-Taberi, *Tarihu'r-Rusul ve'l-Muluk*, Beyrut (t.y), III, 607-608

[2] Belazurî, *Futuh'ul-Büldan*, neşr. Salaheddin el-Müneccid, Kahire 1956-60, s.138-139